

Q. N.
412
3

מה מוצר

II i
664

H. E.

DISSERTATIO PHILOLOGICA,
de

SINGVLARI HEBRAEO-
RVM CVRA SEPELIENDI
MORTVOS,

AD ILLVSTRATIONEM VERBORVM CHRISTI;
MATTH. VIII. 22. LVC. IX. 60.

Laß die Todten ihre Todten begraben.

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DNO. GVILIELMO HENRICO,

DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM, ANGA-
RIAE, ET WESTPHALIAE, AC RELIQVA,

PRO LOCO,

IN AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE,

RITE ET MORE PRIORVM OBTINENDO,

PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT,

LEONHARDVS HOFFMANNVS

PHIL. ET ART. MAG.

DEFENDENTE,

ADOLPHO VOELCKERO, Trabena-Mosellano,

THEOLOGIAE ET PHILOLOGIAE CVLTORE.

AD DIEM

AVGVSTI ANNO M DCC XXVII.

IENAE, LITTERIS MVLLERIANIS.

1750

DESSERTATIO THEOLOGICA
de

SINGULARI HEBRAEO
RVM CURA SEPPELLENDI
MORTUOS

AD ILLUSTRATIONEM VERBORUM CHRISTI
MATTHEI 23. 35. 36.

JOHANNES BUCHNER

PROFESSOR PRAECEPTOR
DNO. GUILIELMO HENRICO
KASSEL

PRO LOCO
IN AMPLISSIMO THEOLOGICO ORDINE
LEONHARDVS HOFMANNVS

PRINCEPS
ADOLPHVS VOLFGANGVS
D. THEOLOGICAE ET HEBRAICAE LINGVARVM
D. DOMINI

ILLVSTRI AC GENEROSISSIMO
DOMINO,
CAROLO ERNESTO
GOTTHILFFIO
MARSCHALLO, GREIFFIANO,
GENERIS ANTIQVITATĒ, MAIORVM AC
ILLVSTRISSIMI DOMINI
PARENTIS SVMMORVM MERITORVM,
ATQVE DIGNITATIS GLORIA
FLORENTISSIMO,

INGENII, DOCTRINAE, ATQVE VIRTVTVM LAVDE

ORNATISSIMO,

AD LITTERARVM SALVTVM

QVAM MAXIME NATO,

DEVOTVM ANIMVM

TESTATVRVS,

HOC QVICQVID EST LVCVRATIONIS ACADEMICAE,

CVM VOTO OMNIS PROSPERITATIS

SINCERISSIMO,

SACRVM DICATVMQVE ESSE

VOLO,

PRAESES.

בעת

PROEMIVM

Quam egregie prisca & veteres in id elaborauerint, vt mortuis finis facerent, illi non ignorant, qui studiose antiqua persequuntur. Tacemus nunc Graecos pariter, atque Romanos; tacemus alias nationes, etiam immanitate barbaras, de quibus iam erudite praecepit politici ingenii vir, omnisque suauitatis plenus, IOHANNES

A

KIRCH-

KIRCHMANNVS, *de funeribus Romanorum*, LILIVS GREGORIVS GYRALDVVS, *de sepulcris & vario sepeliendi Ritu*, IOHANNES MEVRSIVS, *de funere*, & alii plures. In praesente nobis tantum liceat respicere curam Gentis Hebraeae, quam hoc in negotio eam suscepisse, monumenta rerum veterum memoriæ produnt. Non quidem omnia & singula, hac de re notatu digna, prolaturi sumus in medium, quandoquidem hoc instituti ratio non permittit: sed noster labor praecipue in eo versetur, vt paucis dispiciamus, quis sit *מֵתוֹת מֵתוֹת* *mortuus praecipi*, ad illustranda varia Scripturae sacrae commata, inprimis illud, quod habetur Matth. VIII. 22. Luc. IX. 60. *οὐ δύναται τις εὐαγγελίζεσθαι τὰς ἐαυτῶν κτήσεις*. Quare praetermissa oratione minus necessaria, ea saltem, quae rem continent, pertractabimus. Precamur D. O. M. vt sua gratia nobis adesse velit.

§. I.

Dicitur Hebraeis in significato arctiori מה מצוה mortuus praecepti, omnis vita defunctus, qui honesta sepultura dignus, nullum tamen habet suum, qui eius curam gerere possit. Hanc sententiam aliquo modo expressam legimus, in tract. TALM. ERUBHIN fol. 17. b. quando quaerenti quis sit מה מצוה מת respondeatur: כל שאין לו קוברין *vnusquisque, cui non sunt, qui eum terrae tradant.*

§. II.

Sed hoc nomine non veniunt illi, qui perierunt supplicio. Hi enim non habebantur honesta sepultura digni. Ne autem quis insepultus esset, Magistratus duo constituit sepulcreta, in quibus supplicium passi, humo iniecta, contegebantur. Licuit tamen propinquis, carne absumta, colligere ossa, atque ea in maiorum condere sepulcris. Hinc memoriae proditum legimus, in tr. TALM. SANHEDRIN fol. 46. a. שתי בתי קברות היו מתוקנין ואחת לנסקלין ולנשרפין. בית דין אחת לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין. נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן וכו' *Sepulcreta duo constituta erant a Magistratu, detruncatis vnum, necatisque suspendio: alterum obrutis lapidibus, & combustis. Consumta carne, licitum erat colligere ossa, ac ea sepelire in loco suo, h. e. alias consueto.* Falsus itaque est, eruditissimus caeteroqui IOH. LIGHTFOOT, quando in horis Hebr. ad Luc. XXIII. 53. scribit: illum, qui mortem passus est iudicio Synedrii vel Magistratus, vocarunt מה מצוה mortuum praecepti, quia mors ei inflicta secundum praeceptum &c.

§. III.

Vim praecepti hoc officii humanitatis genus habere, iam diu est, cum existimarent Hebraeorum doctores. Rationes erant variae, quare illis haec federit opinio. Populo namque Dei, inde ab antiquissimis temporibus in more positum fuisse, sepulcro tradere corpus, vel ex solo codice sacro cognoscere promptum est. Deprehendimus enim *Genes. XXIII.* Abrahamum hunc in finem emisse speluncam, ut sibi & suis haberet sepulcrum. Id quod deinceps imitati sunt posterii: Graeci pariter, atque Romani. Quare CICERO *de legibus lib. II. p. m. 231. mihi quidem, inquit, antiquissimum sepulturae genus id fuisse videtur, quo apud Xenophontem Cyrus vititur. Redditur enim terrae corpus, & ita locatum, ac situm, quasi operimento matris obducitur.*

§. IV.

Neque cum sana ratione pugnat, si terrae redditur corpus. Ex quo enim certi sumus, hominis corpus ex terra ortum esse, nihil impedit, quo minus putemus, illud iterum terrae deberi. Id quod etiam passim Gentiles agnouisse, iam obseruauit HUGO GROTIUS *de iure belli & pacis, lib. II. cap. XIX.*

§. V.

Gens autem Hebraea eo facilius in hanc cogitationem incidere poterat, ut terrae mandaret mortuos, quo magis huic cognitum erat, id quod Adamo edixit Deus, *Genes. III. 19. cum sudore vultus tui edas cibum, usque dum reuerteris in hanc terram, ex qua desumptus es. Tu enim pulvis es, & in puluerem iterum conuerteris.* Id quod in memoriam reuocauit Salomo *Ecl. XII. 7.*

§. VI.

§. VI.

Postquam ille mos sensim sensimque inualuit apud Hebraeos, sancte non solum ab illis conseruabatur, sed etiam beneficii loco sepultura habebatur honesta, in primis si vita defunctus maiorum sepulcro conditus erat. *vid. II. Reg. XXII. 26.* E contrario sepultura carere, in ignominiae, infelicitatis, & poenae referebatur numerum. Quid? quod ipse DEUS O. M. Israelitis suam legem susque deque habentibus, hoc poenae genus comminatus est *Deut. XXVIII. 26. Tunc erit cadauer tuum cibi loco, complexui auium coeli, & bestiae terrestri; nec ullus erit, qui deterreat. conf. Ier. VII. 32. VIII. 2. Ezech. XXIX. 5.*

§. VII.

Apud Hebraeos igitur, cum sepulturae honestae magna esset dignitas, ideo omnes, qui non prorsus humanitatis exuerunt sensum, desiderabant vel ut maxime funerari patrio ritu. Hujus voti pariter, atque desiderii semper rationem habuerunt viui, studiosè diligenterque curantes funus. Moti autem sunt, in caeteris, hac sententia: *quod tibi vis fieri, etiam alteri facias, quavis occasione data.* Id propter quisque sibi persuasit, se vi legis obstrictum esse, ut pro ratione conditionis, status, aetatis, sexus, temporis, & loci, suum affectum & studium, hac in re omnimodo comprobaret. Quare R. MOSES BEN MAIMOM, *Hiloth Ebbel cap. XIV. §. 1.* scribit: מצות עשה של דבריהם לבקר חולים. ולנוח אבלים ולהוציא המת ולהכניס הכלה. ולוות האורחים ולהתעסק ככל צרכי הקבורה לשאת על הכתף ולידך לפניו ולספור ולהפור ולקבור. וכן לשמח הכלה והחתן. ולסעדם ככל צרכיהם ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להן שיעור. אף על פי שכל מצות אלו מרבויים הרי הן ככלל

בכלל ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה ורצו
 שיעשו אותם לך אחרים עשה אתה אותן לאחר בתורה
 ובמצות. *Praeceptum affirmatiuum est, ex mente sapientum,*
visitare aegrotos, consolari lugentes, ducere funus, intro-
ducere sponsam, deducere viatores, atque operam dare,
omni, quod ad sepulturam requiritur, e. g. efferre mor-
tuum super humero, antecedere eum, plangere, fodere,
sepelire. Pari ratione exhilarare sponsam & sponsum,
ipsis adesse indigentibus ope. Haec sunt opera charitatis,
quae corpore praestantur, quibus in lege nullus praescri-
bitur modus. Licet omnia haec praecepta sint de sen-
tentia sapientum: ea tamen continentur in hoc oraculo:
(Leu. XIX. 18.) diligas proximum tuum, sicut teipsum, (i. e.)
quidquid tibi vis fieri ab aliis, illud fac etiam fratri tuo,
secundum legem & praecepta.

§. VIII.

Nec est, cur existimes, recentioris saltem aetatis Iu-
 daeos dixisse, hanc consuetudinem habere vim praece-
 pti. Sunt enim antiquiora litterarum monumenta, in
 quibus huius opinionis vestigia deprehendere licet. Ne-
 minem namque fugit, quae praecipit IESU, FILIVS SIRACH,
Cap. XXXVIII. 16. τέκνον ἐπὶ νεκρῶν κατάγαγε δάκρυα, καὶ
ὡς δειπῶ πάσχων ἐναρξῆς θρήνην. Κατὰ δὲ τὴν κρίσιν αὐτῶ περι-
σειλον τὸ σῶμα αὐτῶ καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν αὐτῶ. Fili,
mortui causa effunde lacrymas, & tanquam dura passus,
lamentare. Pro ratione conditionis illius, tege corpus eius
veste, neque contemne sepulturam ipsius. conf. Sir. VII.
36. 37. XXII. 9. 10. Eadem lege, procul dubio, excitatus
erat TOBIAS, si vnquam fuit in rerum natura, vt etiam
cum vitae periculo terrae mandaret Israelitarum ca-
dauera, quae furor hostis insepulta proiecit. vid. Tob.

I. 20.

I 20. *seqq.* Cap. II. 3. *seqq.* Huc etiam referri potest pietas discipulorum IOHANNIS, quem, praeter meritum suum detruncatum, sepeliuerunt ipsi. *conf. Matth. XXVII. 57. seqq. Act. VIII. 2.*

§. IX.

Hoc praecepto adeo quemlibet adstringi contende-
bant Iudaei, vt ne sacerdoti quidem, si vel maxime
summus fuerit pontifex, integrum esset, praeterire ca-
daver iudaicum, in via repertum, atque relinquere il-
lud inhumatum, non obstante interdicto, quod habetur
Leu. XXI. 1. seqq. Id ipsum docet MAIMONIDES *Hiltoth
Ebbel Cap. III. §. 8.* כוון שפגע במת מצוה בדרך חרי זה
מטמא לו אפילו כוון גדול חייב להטמא לו ולקוברו
ואחרו מת מצוה? אחר מישראל שהיה מושלך בדרך
אין לו קוברין במה דברים אמורים? כשהיה הכוון
לבדו ואין עמו אחר. אפילו קרא שם בדרך ואין לו
עונה. אבל אם כשקרא אחרים עונים אותו אין זה מת
Sacerdos, qui inci-
dit in mortuum praecepti, foras proiectum, omnino propter
illum se contaminare debet, etiamsi summus fuerit pontifex,
tamen obstrictus est, se polluere eius caussa, atque ipsum sepe-
lire. Sed ob quemnam mortuum praecepti ille tenetur?
Si is vnus fuerit ex Israelitis, qui proiectus foras, nec
adsint qui illum sepeliant. Quo in casu dicta valent?
quando sacerdos solus, neque alius cum ipso: licet clama-
uerit ibi, in via constitutus, & nullus respondeat. Si ve-
ro sunt, qui eum clamantem audierint, non est eiusmodi
mortuus praecepti, (sc. vilegis sepeliendus a sacerdote,) sed
aduocet alios, qui accedant, & occupentur circa
ipsum.

§. X.

§. X.

Mortuus praefertur sponsae, si charitatis opera inter se conferuntur. Vnde tenetur quisque Iudaeorum magis operam dare funeri, quam nuptiarum officio. Id quod testatur MAIMONIDES *Hilcoth Ebbel Cap. XIV. §. 8.* מי שהיה לפניו מת וכלה מנוח את הכלה ומתעסק עמו וגוי' המת וכן הוא אומר לב חכמים בבית אהל וגוי' *incidit in mortuum, & sponsam simul, derelinquit sponsam, & occupatur circa mortuum, iuxta illud Ecclesiastae (Cap. VII. 4.) dicentis: animus sapientum est in loco luctus &c.*

§. XI.

Tandem etiam hanc ob causam pompam funeris vrgent Iudaei, quia vita defunctos non latere arbitrantur illud, quod suscipiunt iuxta ac moliuntur, in his terris viui. Id propter, etiam illos post mortem honore afficiendos esse, praecipunt. IOHANNES ANDREAS EISENMENGER, *in Iudaismo detecto, Parte I. cap. XIX. p. 886.* in ceteris, quae profert in medium, locis, etiam verborum R. BECHAI, iniicit mentionem, quae legere licet in suo *commentario, in pentateuchum, fol. 229.* Illa hic transcribere iuvat: למדונו החכמים ז"ל בכאן בפירוש וכו' שהמתים יודעים אפילו ענינים שבעולם הודו וכו' *Sapientes p. m. docuerunt nos hic expressis verbis, quod mortui etiam cognoscant ea, quae in hoc mundo peraguntur &c. conf. VVILHELMI SCHICKARDI ius regium Hebraeorum p. m. 173. seq. SEPHER MINHAGIM Hilcoth Abbe-luth cap. ult.*

§. XII.

Hisce, & forte aliis rationibus, moti sunt Hebraeorum doctores, vt hoc praecipuum de mortuo ex lege

lege sepeliendo, nimium quantum extenderent: quippe qui exsequias huiusmodi magno comitatu & pompa celebrandas esse docebant, ponentes eximii quid in multitudine comitantium. Quare factum est, vt hominibus eo tempore, quo funus ducendum, interdicerent tam diu studiis & laboribus, quamdiu nondum tot conueniant funeri operam dantes, quot requirebantur. Requirebant autem minimum, duodecim millia hominum. Hanc constitutionem legere est, *in tr. Talm. MEGILLA*

ת"ר מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה אמרו עליו על ר' יהודה ברכו אילעו שהיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה כמה דברים אמורים בשאון שם כל צרכו אבל יש לו כרא צרכו אין מבטלין כמה כל צרכו אמר רב שמואל בר אבין משמיה ררב תרוסר אלפי גברא ושיתא אלפי שיפורא ואמרי לה תרוסר אלפי גברא ומינייהון שיתא אלפי שיפורא *Docent Rabbini nostri: deflunt a lege studio, quando deducendum funus, aut introducenda est sponsa. Dicunt de Rabbi Iehuda filio Rabbi Elai, quod deserit legi operari, cum mortuo funus faciendum, aut introducenda esset sponsa. Sed quonam in casu dicta valent? Quando non tot adsunt comitantes funus, quot requiruntur. Si vero adsunt, non intermittunt studium legis. Quotnam autem requiruntur? Dixit Rabb Schemuel, filius Enoja, sub nomine Rabb, duodecim millia hominum, & sex mille praecones ferales. Sunt tamen qui dicunt, quod sex mille indolorum funeris sub duodecim millibus comprehendantur. Porro l. c. fol. 3. b. dicitur: מצוה ערוף רתניא מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה *Maior ratio habenda est mortui ex lege sepeliendi, quam studii legis. Est enim doctrina**

B

exoti.

exotica: intermittunt studium legis, quando mortuus effe-
rendus, & sponsa introducenda est. In TOSEPHOTH ad b.l.
scriptum legimus לאו דווקא מת מצוה דה ל כל המתים
non praecise hic intelligendus venit mortuus ex lege sepe-
liendus, in significatu strictiori, sed hoc referri debet ad
omnes mortuos. Conf. CETHVBHOTH, fol. 17. a.

§. XIII.

Sed quoniam vi huius praecepti, in omnibus locis
rei Iudaeorum publicae, fanus satis amplum, cuius ho-
nesta sepultura digno, faciendum erat: ideo hoc offi-
cium multis fuit oneri; quandoquidem magnam tem-
poris iacturam plurimis attulit. Id propter factum est,
vt variis in locis instituerent SODALITATES MORTIS, qui-
bus id negotii datum fuit, vt mortuos, funere satis ho-
nifico, efferrent. Vbicunque igitur hic ritus inualuit,
ibi reliqui incolae immunes erant ab hoc officio praes-
tando. Id quod cognoscimus, ex TR. TALM. MOED. KA-
TON fol. 27. b. רב המונה איקלע לררומתא שמע קל
שיפורא דשכבא חזי הנך אינשי דקא עברי עבירתא
אמר להו להו הנך אינשי בשמתא לא שכבא איכא
במתא אסרו ליה איכא חבורה בתתא אמר
לכו רבב Hamenuna aliquando
venit in urbem, versus meridiem sitam, in qua audivit
sonum tubae praetorum feralium. Cum autem videret
incolas hofce suum facere opus, dixit illis: Sunto anashe-
matizati hi homines: nonne mortuus est in urbe? cui re-
sponderunt: hic loci est SODALITAS MORTIS. Quibus re-
gessit: si ita est, vobis operari licet. Eandem sententiam
confirmatam legimus, in SEPPER MIZVOTH GADOL R.
MOSIS KOTZENSIS, Hilcoth Abbeluth fol. 248. b. ומרינן
כמוער קסן מת בעור כל בני העיר אסורין בעשיית
מלאכה

מלאכה עד שיקברו ואם יש חבורתא מותרין וכי
Hinc dicimus in MOED KATON: civibus labore perfungi non licet, si mortuus est in urbe, usque dum eum terrae mandauerint. Sin vero praesto est SODALITAS MORTIS, illis permissum est obire labores.

§. XIV.

Neque hodie prorsus desierunt esse inter Iudaeos eiusmodi societates, quae gratuitam funeris curam gerunt. Refert enim Cl. IO. IAC. SCHVDT in libro, qui inscribitur *Jüdische Merckwürdigkeiten P. IV. Continuat. II. Cap. XXXVII. p. 413.* verbis, quae sequuntur: Ich war an. 1716. den 10. Aug. auf dem Juden-Kirchhoff bey Begräbnis eines kleinen Kindes, und kam dabey mit einem ansehnl. Juden in discours, daß sie ein so großes *מצוה* meritum und verdiensfl. Werck aus der Todten-Begräbnis machten; welcher mir nach einigen andern geführten Reden, dieses vorhielte, daß Todten begraben ein Gott angenehmes und gefälliges Werck sey, könne man ja deutlich daher ersehen, weil Gott der Herr selbst den Moses begraben habe, Deut. XXXIV. 6. dem ich versetzte, daß es wohl, wie an TOBIAE exempel zu ersehen Tob. I. v. 20. 21. II. 2. seqq. ein Gott gefälliges, aber darinn eben so groß verdiensfl. Werck nicht sey. Er wiederredete: bey euch Christen ist das Todten-Begraben so eine kostbahre Sache, und erfordert so viel Geldt, daß sich mancher mehr um die Leichkosten, als um den Todten selbst bekümmert; bey uns Juden aber geschicht alles umsonst, und kostet die Leidtragende gar nichts, welches ja ein gut Werck, und den Betrübtten ein großer Trost ist. Daher denn unter den Juden der Gebrauch entstanden, daß sich eine Gesellschaft um die Todten zu begraben / zusammen geschlagen; ent-

entweder daß sie des Tobiae Beyspiel darin folgen wollen, oder sonsten aus anderer Absicht. Wenigstens findet man einige Spuren in H. Schrift, daß dergleichen Todten-Gesellschaften zu uhralten Zeiten schon im Brauch gewesen, wie denn MATTHAEVUS LARROQVANVS, *Lib. I. Aduersar. sacr. p. 195* schreibt: *Apostolorum aeuo quidam erant viri, quibus humandi mortuos incumbibat officium; ex historia Ananiae & Sapphirae hoc non immerito colligitur; subsequenribus vero temporibus, qui in Ecclesia dignitatibus excellebant, vel qui pietate eminebant, id muneris obibant &c.*

§. XV.

Nec vllum est dubium, quin iam olim haec constitutio ad alias transierit gentes. Quare IOH. ANDREAS QVENSTEDT *de sepultura veterum p. 113.* scribit: *qui funera olim curabant & efferebant κοπιῶντες h. e. laborantes nominantur in epist. 12. ad Antioch. quae sub S. Ignatii nomine circumfertur. Item κοπιῶται, & lecticarii, de quibus Iustinianus Nouell. 43. & 59. Constantinus M. ὁ ἐν Χριστιανῶς βασιλευσῶν ἀπόστολος (primus enim Imperatorum Christo nomen dedit) in ecclesia Constantinopolitana instituit 950. officinas (quarum numerum postea auxit Anastasius Imperator) immunes ab omni publico munere & vectigali, quae suppeditarent LECTICARIOS, seu COPIATAS, qui gnatum efferendis mortuis & sepeliendis praestarent operam. Ad quorum COPIATARVM, seu LECTICARIORVM formam, Romae, & ex hoc traduce, alibi instituta SODALITATES MORTIS, quibus mortuis sepeliendis praecipua cura, referente BARONIO tom. III. anno CCCXXXVI, & LORINO, in Cap. V. actuum Apost. Hanc enim curam sibi sumebat sodalitas mortis, vt Elegiana in Belgio*

Belgio, ut nemo mortuus supremo funeris & sepulcri honore careret. Huc etiam spectant ea, quae tradit IOHANNES MICHAEL DILLHERR in *dissert. historica, de antiquo ritu funerum, praecipue in ecclesia*, verbis, quae sequuntur: *Singulari insuper pietate quidam inflammationi inierunt sodalitium mortis, quale est in quodam apud Belgas oppido, Bethunia, partim ab affectu, partim ab auctore, CHARITAS ELIGIANA, (ab Eligio, veteri Flandrorum Apostolo,) nominata. Vocatur sodalitas mortis; quia hanc sibi curam sumit, ut nemo mortuus supremo funeris & sepulcri honore careat. Ad legitimam huius rei administrationem quotannis XXI. viri ex honestissimo civium ordine deliguntur, qui communibus suffragiis Praepositum, & quatuor ipsius Collegas, quos nominent Maiores, creant, qui se duces praebeant, & ceteros, pro sua auctoritate sese subsequi cogant in aedium mortuorum penetralia, inde cadavera exportare, & quocumque morbi genere fuerint extincti, sandapila efferre, & tumulare.*

§. XVI.

Hi viri, qui SODALITIVM MORTIS constituebant, similiter dicebantur מַצְוֵי מוֹת, quin & hodie ita dicuntur Iudaeis. Est enim hoc nomen inter eos adeo familiare, ut illud homines de grege non ignorent. Haec forma dicendi est elliptica,* Hebraeis pariter, atque Graecis usitatissima. Plene dicendum: מַצְוֵי מוֹת מֵאֲשֵׁר מוֹתוֹ viri mortui praecepti, h. e. viri, qui funeris curam sustinent. Quam plurima huius

B 3

elli

* *Conf. SALOM. GLASSII Philologia. S. lib. III. tr. I. Can. XXXIX. Summe Ven. Dn. D. DANZII Syn. Interpr. S. 174. LAMBERTI BOS. Ellipses. Graecae.*

ellipseos in sacris occurrunt exempla. Sic *Psalms*.
CIX. 4. dicitur : איש תפלה ואני תפלה * *ego*
autem sum precatio h. e. vir precationis, siue precator,
 i. e. fundo pro meis hostibus preces. *Iob. XXXII.* 7.
 אמרתו ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה *cogitavi*
dies h. e. proelectos aetate, *verba facturos esse*, &
multitudinem annorum i. e. annosos *indicaturos sapien-*
tiam. *Proverb. XIV.* 25. מציל נפשות עד אמת ויפיה כזבים
 מרמה *liberat vita periclitantes testis verus: sed eructat*
mendacia dolus, h. e. *vir doli, siue dolosus, conf.* *Cap.*
XII. 27. *Cap. XIII.* 6. *Cap. XIV.* 1. איש רעים להתרועע
 ויש אהב רבק כח *vir amicorum* h. e. cui sunt ami-
 ci, *se ipsum amice gerere debet; quia sincere amans,*
coniunctior est fratre. Neque in novo foedere, haec
 loquendi forma inusitata est. Apostolus enim *PAV-*
LVS Gal. II. 7. dicit: *ιδόντες ότι απίστευμαι το ευαγγέ-*
λιον της ἀνοβυστίας, καθως Πέτρος της περιτομης,
videntes quod mihi concreditum euangelium praeputii, h. e.
 virorum praeputii, siue praeputiatorum; *sicuti Petro*
circumcisionis h. e. circumcisorum. *Rom. III.* 30. *ὅς δι-*
καιώσει περιτομήν ἐκ τῆς πίστεως καὶ ἀνοβυστίαν διὰ τῆς πίστεως,
qui iustificat circumcisionem, h. e. virum circumcisi-
 onis, siue circumcisum, *ex fide,* & *praeputium* i. e.
 non circumcisum, *per fidem, conf.* *Col. III.* 11.

§. XVII.

Quae omnia sese ita habere, cum quisque in-
 telligat: ideo non dubitamus exinde illustrare, quae
 Optimus noster saluator *Matth. VIII.* 22. *Luc. IX.* 60.
 dixit

* *Vid.* R. DAVID KIMCHI, *in commentario ad b. l.*

dixit iuueni, soluturo patri suo prius iusta, quam eum sequeretur: ἀφες τὰς νεκρὰς θάψαι τὰς ἑαυτῶν νεκρὰς, sine mortuos sepelire suos mortuos; h. e. sine viros mortuorum, qui sepeliendis mortuis praestare solent operam, suos sepelire mortuos; quia hisce id negotii datum. Est enim ibi SODALITAS MORTIS, vbi pater tuus mortuus est: quare cura sepeliendi ad te non pertinet. Tu igitur sequere me, sanctioribus imminens, & dimitte praetextum reuertendi ad tuos. Perinde ac si dixisset CHRISTVS: ἀφες ἀνδρῶν τῶν νεκρῶν θάψαι τὰς ἑαυτῶν νεκρὰς.

§. XVIII.

Proprie νεκροὶ dicuntur illi, quorum anima separata est a corpore, atque adeo ipsa hominum cadauera. Hoc sensu sumitur vocabulum illud, in parte posteriori nostri commatis. *conf. I. Thess. IV. 16.* Improprie autem illi hoc nomine veniunt homines, qui vel a vera disciplina sunt alieni, vel omni prorsus spiritali destituuntur vita, & sibi viuunt, bona animi negligunt, in tenebris & morte versantur. *vid. Epb. II. 1. add. IOH. PRICAEI annotationes, ad 1. Tim. V. 6.*

§. XIX.

Sed propriam vocis significationem, vti ea sonat in nostro textu, hic non habere locum, quisque perspicit: quia mortuis in priori parte commatis adscribitur sepeliendi actus. Quapropter omnes, quoscumque nobis conferre licuit, interpretes, ad improprium delapsi sunt significatum. Veteres per νεκρὰς intelligunt, vel τὰς ἀπίστας infideles, vti CHRYSOSTOMVS, & THEOPHYLACTVS; vel νεκρὰς

νεκρῶς τοῖς παραπτώμασι, mortuos in offensis. Horum
 sententias ordine enarrat IOH. CASPAR SVICERVS,
Thef. Eccles. Tom. II. p. 393. seqq. Vestigiis istorum
 deinceps insitebant recentiores. HUGO namque
 GROTIUS ad h. l. scribit: *sensus verborum Christi est,*
eorum esse, curam rerum corporalium animi culturae an-
teuertere, quibus animus hebes, atque iners torperet. In
 hanc sententiam loquitur M. MARTIN CASPAR. WOLF-
 BYRGIUS, *observation. sacrar. in N. T. p. 413.* his ver-
 bis: *Sensus dicti Matth. VIII. 22. Luc. IX. 60. hic est:*
Illi hoc faciant, qui regnum Dei adhuc non curant, &
spiritualiter mortui sunt. HENRICVS HAMMONDVS in anno-
 zationibus ad N. T. idem fere sentit. Is enim inquit:
hic est figura, quam ἀντανάστασις vocant Rhetores, qua
solent scriptores omnes una eademque voce bis uti eo-
dem in loco, sed vario sensu. Et quibusdam interie-
 ctis, pergit: *eadem figura, postquam mentio mortis*
patris praecessit, sine mortuos, inquit Christus, sepelire
mortuos, at tu sequere me, hoc est, sine non mortuos,
sed alios, hoc officio fungi mortuos sepeliendi; sed tu,
qui es sanctiori muneri consecratus, iis debes intentus
esse, ad quae es vocatus. Haec autem verba, si non fue-
 rint inter Iudaeos *παραπτώμασι*, omnino videntur fuisse
 imitatio alicuius alius proverbi, quale est, *similis ad si-*
milem, vivus ad vivum, mortuus ad mortuum &c.
quae sumenda semper non sunt proprio sensu, nec mi-
nis virgenda. Ad *Antanaclasin*, simili ratione hoc
 comma refert SALOMO GLASSIVS *Philol. sacr. lib. V.*
tr. II. cap. III. Neque recentissime ab hac sententia
 recessit, Maxime venerandus Dn. IOH. CHRISTO-
 PHORVS WOLFIVS, in *curis Philologicis & criticis ad h. l.*
 quando

quando dicit : *νεκροί, hic sunt seculo viuentes, & cupiditatibus suis,*

§. XX.

Sed quoniam primo, inter omnes constat, a sensu literae non esse recedendum, nisi summa id exigat necessitas : id propter prius dispiciendum est, vtrum non alia ratione textui possit fieri factis. Si igitur ellipticam dicendi rationem admittimus, sacris iuxta atque profanis scriptoribus factis familiarem ; tunc voci *νεκρῶν* propria sua constabit significatio. Secundo, pietatis est, facere parentibus funus. Quare etiam ille iuuenis obstrictus erat, vt eius gereret curam ; & quidem eo magis, quo magis hoc vltimum officium Hebraeis habebatur sanctum. Tertio, non ignorabat ille, hoc pietatis officium patri suo praestitisse IOSEPHVM *Genes. L. 10.* Esauum, & Iacobum, *Genes. XXXV. 29.* Iam vero constat, Hebraeos sibi semper PATRIARCHAS vel vt maxime imitandos proposuisse agendo ; inprimis illi, qui videri volebant iusti. Quare citra scandalum vix dehortari poterat Iuuenem CHRISTVS, ne patri iusta persoluerot. Huic accedit, quarto, quod hoc officii genus, vim praecepti obtinuerat apud Iudaeos, ut supra indicauimus. Hinc facile concludere potuisset ille discipulus, CHRISTVM eiusmodi docere, quae tollerent omnem pietatem ac leges, quemadmodum saepius eum falso criminabantur Pharisei. Hoc modo ille magis peruersus, quam in doctrina CHRISTI confirmatus fuisset. Nam responsio CHRISTI, hoc sensu intellecta, hosce non e medio sustulisset scrupulos. Tandem

C

noui-

uenis pater diem obiit supremum, fuisse SODALITIVM MORTIS, cuius supra mentionem fecimus. Vbi-
 cunque autem eiusmodi erant viri, ibi nullus te-
 nebatur funeris gerere curam, sed ab hoc officio
 praestando prorsus abstinere poterat. Propterea
 non opus habuit iste iuuenis, vt reuenteretur ad
 suos funeris faciendi causa. Quare dicamus ne-
 cesse est, eum petiisse a CHRISTO veniam abeundi,
 ad sepeliendum patrem suum, vel vt cognosceret,
 quid CHRISTVS de huiusmodi SODALITATE MORTIS
 sentiret: quia & alias saepius iudaeorum ritus &
 statuta notauit CHRISTVS: vel vt occasionem habe-
 ret reuertendi ad suos, & differendi sequelam.
 Sed quoniam CHRISTVS non ignorabat, habere hunc
 iuuenem nihil causae, quare abiret; ideo dicebat:
sine viros mortuorum h. e. SODALITIVM MORTIS, *suos*
sepelire mortuos, ac noli nunc sollicitus esse de pa-
 rente mortuo, quia iam constituti sunt viri, qui
 funeris rationem habent. Nihil itaque impedit,
 quo minus me sequaris. Sequamur igitur strenue
 CHRISTVM, qui posthabitis mundanis, vnicum no-
 strum est solatium, & omnium vere
 credentium

F I N I S.

COROLLARIA.

- I. Sacri Codicis interpres mathematicum prorsus expertus no-
 men suum vix tueri potest.
- II. Constructio arcae Noae erat opus mathematicum.
- III. Qui iudicat secundum leges opticas etiam vere iudicat,
 non fallit, neque fallitur.

C 2

IV. Hy-

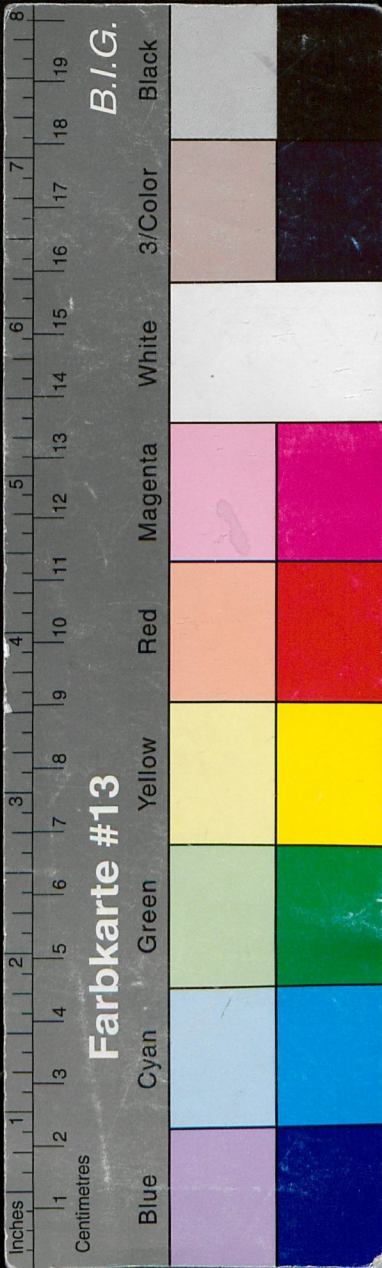
2A II: 64

- IV. Hypothesis Copernicanorum scripturae sacrae non aduerſatur.
- V. Historia haud raro hominum prodit indolem: quapropter res gestas memoria tenere & iuuat, & prodest.
- VI. Felix, qui nactus est bonum historicum.
- VII. Cain non aedificauit urbem.
- VIII. Lamech neminem occidit.
- IX. Deus solus indiuidua adaequate cognoscit.
- X. Simplex absolute tale non potest diuidi, neque componi.
- XI. Gematria est lusus ingenii, & figmentum Rabbinorum.
- XII. Vox קָרָר huius beneficio declarari nequit.
- XIII. Hanc tantum non prorsus assecutus est B. noster Lutherus, quando dicit; *Sela bedeutet ein Stillhalten, und tiefes Aufmercken.*
- XIV. Eius flexionem ostendit נָסַר Psal. IV. 7. significationem radix נָסַר expendit. conf. Psal. IX. 17.
- XV. Vox אֲדֹנָי respondet hebraeae אֲדֹנָי, quam per durationem transferre licet.
- XVI. Dantur ignes calidi, qui non lucent.
- XVII. Lucent corpora, quae non sunt lucida.
- XVIII. Frigidis corporibus integumenta suum conseruant frigus.
- XIX. Aquas supra coelestes ignorat philosophus, neque probat philologus.
- XX. In mala opinione bene parta, delectetur bonus.
- XXI. Bonum non videri omnibus, aliquando expedit.
- XXII. Ad iusiurandum leuis ingenii homo vix admittendus, multo minus adstringendus est.
- XXIII. Suspectum de iureiurando, recte non adiurant iudæi. conf. Maimon. Hilcoth Toën. venitan Cap. II. §. 1.
- XXIV. Oratoris est, non parum tribuere auribus, quarum iudicium multos later.
- XXV. Latina lingua ex monumentis veterum Poetarum multum locupletatur.
- XXVI. Dementare actiue usurpatur Apuleio, & aliis.

of (o) so

nc X2379832

B.I.G.

Farbkarte #13

R. K.
1412
3

ii
664

מת מיצרה

H. E.

DISSERTATIO PHILOLOGICA,
de

SINGVLARI HEBRAEO.
RVM CVRA SEPELIENDI
MORTVOS,

AD ILLVSTRATIONEM VERBORVM CHRISTI;
MATTH. VIII. 22. LVC. IX. 60.

Laß die Todten ihre Todten begraben.

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DNO. GVILIELMO HENRICO,

DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM, ANGA-
RIAE, ET WESTPHALIAE, AC RELIQVA,

PRO LOCO,

IN AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE,

RITE ET MORE PRIORVM OBTINENDO,

PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT,

LEONHARDVS HOFFMANNVS

PHIL. ET ART. MAG.

DEFENDENTE,

ADOLPHO VOELCKERO, Trabena-Mosellano,
THEOLOGIAE ET PHILOLOGIAE CVLTORE.

AD DIEM

AVGVSTI ANNO MDCCXXVI.

IENAE, LITTERIS MVLLERIANIS.

